

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DEMOKRASİ ALGISI: GELENEKSEL MEDYA VE YENİ MEDYA İLİŞKİSİ

Ege Sarıaltın¹, Murat Ataizi², Necip Serdar Server³

ÖZET

Çalışma 2012 yılında Anadolu üniversitesinde öğrenim gören 100 erkek ve 100 kadın katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların hepsi üniversite öğrencileridir. Katılımcıların Demokrasi algısı düzeyleri, yeni medya ve geleneksel medya araçlarını kullanım düzeyleri ölçülmüştür. Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcıların demokrasi algısı batı demokrasi algısı ile ilişkilidir. Katılımcıların iletişim algıları internet ve yeni medya araçları ile şekillenmektedir. Yeni medya araçlarının katılımcıların demokrasi algılarına olumlu yönde etkileri olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel medya, Yeni medya, Öğrenci, Demokrasi algısı

UNIVERSITY STUDENTS' PERCEPTION OF DEMOCRACY: RELATIONSHIP BETWEEN TRADITIONAL MEDIA AND NEW MEDIA

ABSTRACT

This study was performed in Eskişehir Anadolu University in January 2012. 100 men and 100 women participants involved in this study. All of the participants were university students. The participants' perception of democracy and perception level of new media and traditional media were measured. According to research results, the participants' perception of democracy was highly related to western democracy. The participants' world of communication was largely shaped by internet and new media. New media tools were found to be positive effects on participants' perceptions of democracy.

Keywords: Traditional media, New media, Student, Perception of democracy

¹ Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir Türkiye, esarialtin@anadolu.edu.tr

² Doçent Doktor, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi, Eskişehir, Türkiye, mataizi@anadolu.edu.tr

³ Doçent Doktor, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi, Eskişehir, Türkiye, nssever@anadolu.edu.tr

GİRİŞ

Sosyal bilimciler, demokrasiyi ölçmek için birden fazla strateji kullanırlar. Ampirik analizler, kategorik ölçekler, demokratik pratikler barındıran karma ölçekler ve demokrasi algısı ölçekleri bunlardan bazılarıdır (Landman, 2007:14). Demokrasi algısının kişiye göre değişmesi, demokrasinin sahip olduğu iç dinamiklerden, Antik Yunan şehir devletlerinden bu yana devam eden felsefi köklerinden kaynaklanmaktadır. Türkiye'de son dönemde, özellikle 2010 yılında yaşanan demokrasi tartışmalarının temelinde yatan düşünce demokrasinin sahip olduğu bu anlamsal genişlik ve bireylerin farklı demokrasi algılarına sahip olabileceği gerçeğinden kaynaklanmaktadır. Topluların ve bireylerin, demokrasiyi anlama ve algılama süreçlerini medyadan ayrı düşünmek, günümüzde imkânsız hale gelmiştir. Topluları oluşturan bireylerin tamamına yakını, toplumsal yaşamı medya araçlarından takip etmekte ve bu takip sırasında yeni algılama yöntemlerinden, içeriklerden ve kendilerine yansıtılan görüşlerden etkilenmektedirler. Günümüzde uydu teknolojileriyle, iletişim araçları sınırlar aşarak toplumsal yapıyı oluşturan her katmanda değişime sebep olma gücüne sahiptir (Yılmazkol, 2007:137).

Günümüzde ve yakın tarihte sıkça gördüğümüz demokrasi mücadelelerinde, medya aracılığıyla gerçekleşen etkileşimlerin, demokratik açıdan bilinçlendirme süreçlerine olan etkisi anlaşılabilir. ODTÜ ve TUBİTAK'ın ortak çalışmasına dayanan internet iletişimi Türkiye'de 1992'de başlamış olup, 2013'de 26,5 milyon kullanıcıya ulaşmış dev bir iletişim şebekesi haline gelmiştir ([internetarsivi.metu.edu.tr, 01.04.2013](http://internetarsivi.metu.edu.tr/01.04.2013)).

Yeni medya iletişim süreci, teknik düzenlemeler yardımıyla alıcının, verici olabilmesini veya kaynağın mesaj üzerindeki kontrolünü arttırabildiği bir etkileşimdir (Geray, 2003:18). Etkileşimin fazla olduğu yeni medya araçlarına en büyük katkıyı internetin gerçekleştirdiği söylenebilir. Elektronik posta, internet siteleri, bloglar, forumlar, IP televizyonlar (internet protokolü üzerinden görüntü ve ses aktarımı), sosyal paylaşım ağları bu yeni medya araçlarına verilebilecek örnekler olarak sıralanabilirler. Demokrasi algılarının medya ve yeni medya araçları aracılığıyla etkileşimlerinin arttığı ve bu ortak alanın en önemli merak öznelere birini yarattığı söylenebilir.

İletişim, milyonlarca insan tarafından sayısal ağlar aracılığıyla, internet üzerinden gerçekleştirilmektedir. İnternetin siyasi anlamda yarattığı güç, sadece yasal politikacılar için değil, tüm demokratik mücadele türlerinde kendini çeşitli pratiklerle ispatlamış görülmektedir. Bloglar, wikiler, podcastler, taglar, takipçiler arasında dünyanın uluslararası ağlarla kuşatılmış bu iletişim yönteminde, yeni yaratılan bu alanı benimsemiş olduğu düşünülmektedir. İnternetin büyük etkilerine rağmen, yazılı geleneksel medya araçları (gazete, dergi, fanzin...) toplumsal iletişimdeki işlevlerini yerine getirmeye devam ediyor görülmektedir.

Sivil toplum üyeleri birbirleriyle yeni iletişimsel alanlar yaratabileceklerini keşfettiğinden beri interneti etkili olarak kullanmaya çalışılmaktadır. İnternet, kişilere daha açık bir demokrasi imkânı sunarken aynı zamanda demokratik karar verme süreçlerinde de etkin bir işleve kavuşmuştur (Macintosh, 2008:88).

Her habere istediği her saniye internet üzerinden ya da her saat başı televizyonda yayınlandığını bildiği saat başı haberleri aracılığıyla ulaşan toplum yeni medya teknolojilerini kullanarak haberi ileti kaynağına dönüştürebilmektedir. Bir grup olarak nitelendirebileceğimiz öğrenci toplulukları da kendilerine özgü kodlar, iletişim alanları ve iletişim yöntemleri yaratmaktadır. Üniversite öğrencilerinin yarattıkları yeni iletişimsel yöntemler, öğrenci gruplarını diğer toplumsal gruplara oranla farklılaştırmaktadır. Geleceğin demokrasilerini şekillendirecek, içinde yer alacak bugünün üniversite gençliği son 50 yılda gelişen ve değişen medya teknolojileriyle en yüksek etkileşimde bulunan kitle durumundadır (Munck, 2003).

İnternet üzerinden örgütlenebilen, çeşitli demokratik eylemler planlayan gruplar olduğu gibi grup üyelerinin bilgi ve kültürel paylaşımında bulunduğu internet forumları da mevcuttur. Bu azınlık medyalara olarak adlandırılan iletişim yöntemleri arasında geleneksel basılı araçları kullananların olduğu da bilinmektedir. Üniversite öğrencilerinin bilgi ve iletişim paylaşımı alanında yaşadıkları bu farklılaşmalar aslında demokrasi, vatandaşlık, kamusal alan gibi olgular üzerinde bireylerin algılarındaki farklılaşmadan kaynaklanıyor görülmektedir.

“Demokrasi” insana özgü olan her şeyde olduğu gibi, farklı demokrasi türlerinde farklı algılar yaratabilen bir olgudur. Gelişmiş demokrasiyi tanımlamak için kullanılan olgunun iki önemli özelliği vardır. Bunlardan özelliklerden ilki daha fazla ekonomik güce sahip olanların daha az ekonomik güce sahip olanlara oranla bir ayrıcalık kazanamayacağıdır. İkincisi ise, toplum gündemine her vatandaşın katılabileceği, iletişimsel yolların var olması gerekliliği demokrasinin olmazsa olmazları arasındadır. Günümüzde kamuyu meşgul eden gündem; medya, politikacılar ya da büyük şirketler tarafından manipüle ediliyorsa, demokrasi ciddi manada zarar görür ve değerini yitirir. Temel uzlaşma, tartışılabilen bir demokrasiden söz etmeyi gerektirir ve karar alma sürecinde gerekli olan eşitlik (Held, 1995). Türkiye, temsili demokrasiyle yönetilen ve demokrasi tartışmalarının ve demokrasi çatışmalarının sıkça yaşandığı bir ülkedir. Demokrasi algılarının Türkiye vatandaşları üzerinde birbirinden çok farklı etkiler yaratabileceği düşünülmektedir. Türkiye’de üniversite öğrencilerinin tümünü olmasa da büyük bir kısmını açıklayabilecek bir kitle üzerinde, belirli sayıda örnek alınarak araştırma gerçekleştirilecektir. Türkiye’nin büyük bir üniversitesinde okuyan öğrencilerin yaklaşımları geleceğin demokrasilerinde söz sahibi olacak insanların medya etkileşimlerinin demokrasi üzerindeki etkilerini gözlemleyebilmemizi sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma problemi genel olarak yukarıda bahsedilen tanımların, grupların ve iletişimsel alanların üzerine yapılandırılmıştır. Türkiye’nin büyük üniversitelerinden birinde okuyan öğrencilerin, belli bir toplumsal grubu temsil edebilecek değere sahip olduğu düşünülmektedir. Üniversite öğrencileri, gelecekte de değişimlere uğrayacak ve “Türkiye demokrasilerinin” yaratıcıları olacaklardır. Türkiye demokrasisini, gelecekte yönetenleri, yön verenleri içerdiği göz önüne alındığında grubun merak uyandıran bir yapıda olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın temel problemi, değişen ve zamanla gelişen iletişim teknolojileriyle, geleneksel teknolojiler arasında bilinçlendirme düzeyi arasında bir farklılık olup olmadığı üzerinedir. Değişen kamusal alan kavramlarıyla birlikte tekrar düşünölmeye başlanılan “demokrasi” alanı bu bilinç ve algı düzeyinin test edileceği olguyu oluşturmaktadır. Türkiye’nin büyük bir üniversitesinde okuyan öğrencilerin demokrasi algıları ve geleneksel basılı medya arasında ne tür etkilerin olduğu, araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Türkiye’deki üniversite öğrencileri evreninden, Anadolu Üniversitesi öğrencilerinden oluşan örneklem seçilmiştir. “Üniversite” bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip olan, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yükseköğretim vb. kuruluş ve birimlerden oluşan öğretim kurumu (TDK Büyük Sözlük, 2005) olarak tanımlanmaktadır. Anadolu Üniversitesi, Türkiye’nin köklü üniversitelerinden biridir.

Araştırmanın uygulandığı alan Eskişehir’dir. Eskişehir kent nüfusu ve üniversite öğrencisi oranının en yüksek olduğu şehirlerden biri olarak tanımlanmaktadır. Osmangazi Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi gibi iki büyük üniversiteye ev sahipliği yapmaktadır. Çalışma, Anadolu Üniversitesinde gerçekleştirilmiş olup araştırma da Anadolu Üniversitesinde İletişim Fakültesi, Fen Fakültesi ve Eğitim Fakültesi’nde öğrenci olan toplam 200 öğrenciye ulaşılmıştır. Türkiye’de üniversite giriş sınavlarında üç puan tipi esas alınmaktadır. Bunlar, Türkçe ve Matematik, Fen ve Matematik, Türkçe ve Sosyal puan tipleridir. Araştırmanın örneklemini tüm bu ilgi ve yönelim alanlarını kapsayan bölümleri içermektedir. Öğrencilerin fakültelerinde okudukları bölümler araştırmanın dâhilinde değildir. Kadın ve erkeklerin örneklem içindeki dağılımları birbirine eşittir. Örneklem öğrencilerin cinsiyetleri ve öğrenim görülen fakülteleri hariç rasgele olarak belirlenmiş olup araştırmaya katılan öğrencilerin, araştırmaya ilgisini artırmak amacıyla hediye verilmiştir. Bu 200 kişilik grup içinde 10 öğrenciyle derin mülakat yapılmış ve derin mülakat yapılan 10 üniversite öğrencisi rasgele olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada uygulanan anket 4 bölüm ve 53 sorudan oluşmaktadır. Anketin ilk bölümü demokrasi algısını ölçmek amacıyla hazırlanmış olan 26 sorudan oluşmaktadır. Bu sorular ankette 1-26 arasında numaralandırılmıştır. Demokrasi algısı soruları 1 ve 6 arasında derece ölçekle cevap verilebilmektedir. Demokrasi algısı ölçeği oluşturulurken, 2004 yılında Doğanay, Çuhadar ve Sarı tarafından geliştirilen ölçekten yararlanılmıştır. Araştırmacının yazdığı sorularla birleştirilerek oluşturulan yeni ölçek anayasa hukuku, iletişim, sosyoloji alanlarında uzman akademisyenlerle görüşülmüş ve son şeklini almıştır. Soruların seçiminde 2012’de demokrasi alanında yaşanan tartışmalara yakın içerikler barındırmasına özen gösterilmiştir. Bu konular arasında, ücretsiz eğitim, anayasa değişimi, siyasi suç, şiddet ve demokrasi, ırkçılık, özgür düşünce gibi pek çok demokrasi nesnesi yer almaktadır. Bu başlıkların 2012 yılında Türkiye’de kamusal alanda sıkça tartışıldığı düşünülmektedir. Demokrasi algısı ölçeği Batı demokrasi değerlerine ilişkin algıları ölçmeyi amaçlamaktadır.

Anketin bir diğer soru grubu ise demokratik katılımı ölçmektedir. 27 ve 29 arasında numaralandırılmıştır. Üniversite öğrencilerinin demokratik katılımları hakkında fikir sahibi olmak amacıyla uygulanmıştır. Sosyo demografik ölçek araştırmadaki öğrenci grubunu tanımlamak amacıyla uygulanan bir diğer alt ölçektir. Bu soru grubu 30 ve 41 arasında numaralandırılmıştır. Anadolu Üniversitesi’nde okuyan ve rasgele seçilen öğrencilerin sosyo-demografik durumları hakkında bilgi edinmek amacıyla uygulanmıştır. Cinsiyet, anne baba eğitim durumu, gelir durumu başlıkları altında özetlene bilinecek başlıklar altında toplamda 11 soru sorulmuştur.

Anketin 4. alt ölçeği ise medya kullanım düzeyi ölçeğidir. Bu ölçekte sorular 41 ve 53 arasında numaralandırılmıştır. Sorular içerik olarak medya araçlarını kullanım amacı, medya araçlarını kullanım süreleri ve medya araçlarına güvenilirlik başlıkları altında ele alınabilir. Ölçek araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Demokrasi algıları üzerinde etkisi olduğu düşünülen kitle iletişim araçlarını üniversite öğrencilerinin kullanım düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Anket çalışmaları yapılmadan önce üniversite rektörlüğü ve fakülte dekanlıklarından gerekli izinler alınmıştır. 193 katılımcıya uygulanan anket araştırmacılar tarafından uygulanmıştır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Demokrasi Algısı Alt Ölçeği Veri Değerlendirme

Araştırmanın 26 sorudan oluşan demokrasi algısı alt ölçeği 193 katılımcıya uygulanmıştır. Araştırmanın anket çalışmasının 1 ile 26 arasındaki sorular bu alt ölçeğin sorularıdır. Alt ölçeğe ait 12 soruda katılımcılara olumsuz yargılar içeren sorular yöneltilmiştir. 3, 4, 7, 11, 14, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 25 numaralı sorular olumsuz yargı içeren sorulardır. Ölçekte katılımcılar 1 ve 6 arasında verilmiş değerlerden birini tercih etmektedir. 1 seçeneği “Katılmıyorum” anlamında kullanılmakta olup daha kısıtlanabilir bir yapısal algıyı betimleyen seçenektir. 6 seçeneği “Katılıyorum” anlamında kullanılmakta olup soruların cevapları göz önüne alındığında çok daha özgürlükçü bir demokrasi algısını ölçme amacıyla kullanılmıştır. Ölçekte kullanılan ara değerler ise özgürlükçü demokrasi algısının şiddetini ölçmeyi amaçlamaktadır. Olumsuz yargılar içeren soruların verileri araştırmada bütünlüğü verisel olarak sağlamak amacıyla ters çevrilmiştir.

Araştırma anketinde farklı demokrasi türlerine ilişkin değerler katılımcılara sorulmuştur. Sosyal devlet, demokrasi, sosyalist demokrasi gibi demokratik yapılarda karşımıza çıkan ücretsiz toplumsal hizmet kavramı bunlardan biri olarak görülmektedir. Katılımcıların verdiği cevaplara göre sorunun ortalaması 3,07 bulunmuştur. Standart sapması 1,987 katılımcı sayısı 193 olan sorunun frekans dağılımı ise katılmıyorum seçeneği olarak görülmektedir. Katılımcılar demokratik yapılara atfedilen sosyal devlet anlayışı ve demokrasi arasında eşit dağılıma yakın bir dağılım sergileyen beyanlarda bulunmuşlardır.

Araştırmanın gerçekleştiği 2010-2012 yılları arasında Türkiye demokrasi gündeminin en önemli tartışma maddelerinden biri olarak Türkiye tarihinde örnekleri bulunan askeri darbelerle ilişkin demokrasi tartışmaları olduğu düşünülmektedir. Demokrasi algısı ölçülen alt ölçekte askeri darbeler ve demokrasi ilişkisine öğrencilerin demokrasi algıları değerlendirilmiştir. Katılımcıların eğilimi askeri darbeleri anti- demokratik bulma yönünde olduğu söylenebilir. Orta noktası 4,60 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların % 9,3'ü ordunun gerekli gördüğü durumlarda darbe yapma hakkı olduğunu beyan etmiştir.

Demokrasi ve insan haklarına ilişkin algıların ölçülmeye çalışıldığı "demokrasilerde suçlular gerektiğinde idamla cezalandırılır" sorusu 193 Anadolu Üniversitesi öğrencisine sorulmuştur. 143 katılımcı demokrasilerde idam cezasının yeri olmadığı düşüncesine yatkındır.

2012 yılı itibarıyla Türkiye'de üzerinde en çok konuşulan konulardan biri olarak "anasaya değişikliği" başlığı geldiği söylenebilir. Konuya ilişkin öğrencilerin demokrasi algıları alt ölçeği içinde bir demokratik değer olarak ölçülmüştür.

Demokrasi ve cinsiyet eşitliği tanımları günümüz demokrasilerinin olmazsa olmaz değerleri arasında görülmektedir.

Anketin 7. sorusuna ilişkin Anadolu üniversitesinde farklı fakültelerde öğrenci olan katılımcıların verdiği cevaplar değerlendirilmiştir. Olumsuz bir yargı içeren soru tümcesinden toplanan veriler değerlendirilirken ters çevrilmiş böylelikle ölçekte bütünlük sağlanması amaçlanmıştır. Demokrasinin içerdiği eklektik yapı sorunun verileriyle ilgili anlamlı bir demokrasi türü tanımlamayı zorlaştırmaktadır. Veriler değerlendirildiğinde katılımcıların % 63,2'sinin demokrasiyi olmazsa olmaz bir yapı olarak algıladıkları söylenebilir.

Alt ölçeğin 8. sorusunda devlet ve demokratik yapı arasında ilişkiye öğrencilerin bakış açıları ölçmeyi amaçlanmaktadır. 98 katılımcı en şiddetli değer olan 6'yı tercih etmiştir. Katılımcı öğrencilerin büyük bir kısmının demokrasi ve özgür düşünce gibi değerleri kendi demokratik değerleri içinde gördüğü söylenebilir.

Araştırmanın 9 numaralı sorusu, düşünce özgürlüğüne ilişkin 8 numaralı soruyla paralellik taşımaktadır. Verilere bakıldığında katılımcıların tutarlı cevaplar verdiği sonucuna varılabilir. Alt ölçeğin 8 ve 9'uncu sorularından yola çıkarak üniversite öğrencilerinin düşünce özgürlüğü kavramını büyük oranda benimsedikleri söylenebilir.

Demokratik olmayan düşünceleri savunan kişi, parti ve kurumların demokratik değerlerden faydalanıp, faydalanamayacağı sorunsalının, demokrasi tarihi boyunca birçok tartışmanın öznesi olduğu söylenebilir. Gösteri yürüyüşü ve toplantı gibi demokratik katılım haklarından yola çıkılarak araştırmanın 10 numaralı sorusunda öğrencilerin demokrasi algılarındaki bir başka alan hakkında veri toplamayı amaçlanmaktadır. Verilerin sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin büyük bir oranda demokratik düzene karşı olan görüşlerin bile demokratik haklardan faydalanabileceği görüşünde birleştikleri görülmektedir.

Demokrasi alt ölçeğinin veri analizi sonrası saptanan en düşük orta nokta değerlerinden biri dezavantajlı gruplara ilişkin demokrasi algısı sorusunda hesaplanmıştır. Soruda öğrencilere dezavantajlı grup ya da grupların ismi verilmemiştir. Öğrencilerin Türkiye'de dezavantajlı grup olarak tanımlayan gruplara karşı algısı ölçülmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin demokrasi algılarındaki dezavantaj tanımının sorunun cevabında büyük etkiye sahip olduğu düşünülmektedir.

Alt ölçekteki sorular arasında 13 ile numaralandırılmış " Demokratik düzen içinde; kişiler, anayasal sisteme aykırı düşünme hakkına sahip olmalıdır" sorusu en yüksek şiddetle katılmıyorum cevabının verildiği sorudur. Katılımcı öğrencilerin büyük oranının "anayasayı", demokrasi algılarında koruyucu, vazgeçilmez olarak gördükleri düşünülmektedir.

Verilerin araştırmanın standart dağılımından farklı bir dağılım sergilediği sorulardan biri 14 ile numaralandırılmış, şiddet ve demokrasi arasındaki ilişkinin ölçüldüğü sorudur. Katılımcıların en geniş aralıklı görüş ayrılığına düştüğü başlıklardan biri olarak siyasi partilerin kapatılması konusunun yer aldığı düşünülmektedir.

15. soru Türkiye demokratik yapısının önemli aktörlerinden biri olarak milletvekilleri ve milletvekillerinin düşünce özgürlükleri üzerinedir. Temsili demokraside halkın temsilcisi olan milletvekillerinin düşünce özgürlüğünün, demokrasi algısında önemli bir yer teşkil ettiği düşünülmektedir.

Öğrenciler en yüksek özgürlükçü demokrasi eğilimini 20 ile numaralandırılmış soruda göstermiştir. Grubun üniversite öğrencisi olması, verilerdeki eğilimi açıklayacak en önemli sebep olduğu düşünülmektedir.

İrkçı ve faşist düşüncelerin yasaklanması demokrasilerde farklı bir tartışma öznesidir. Özellikle 2. Dünya Savaşı ardından özellikle birçok Avrupa ülkesinde adı dahi anılamayan iki değer haline dönüşmüştür. Farklı ülkeler ırkçılık ve faşizme karşı farklı tutumlar sergilemektedir. Türkiye’de Anadolu Üniversitesi’nde öğrenci olan katılımcıların ırkçılık ve faşizme karşı tutumlar araştırmanın bir diğer ilgi alanı olmuştur. Katılımcıların %53,9’u yasaklanması konusunda eğilim sergilemiştir. Orta nokta 3,07 olup mode 1 seçeneğidir.

Basın özgürlüğüne ilişkin demokratik algıların ölçülmesinin amaçlandığı bir diğer soru 22 ile numaralandırılmıştır. Katılımcıların algısı, daha özgür bir demokrasi algısına işaret eden sağa yatıktır.

Demokrasi algısı alt ölçeğinin 23 numaralı sorusu 8 numaralı soruyla paralellik taşımaktadır. Devlet ve demokratik değerler arasındaki demokrasi algılarının bu sorularla ölçülmeye çalışılmıştır. Katılımcı öğrenciler devletin egemenlerinin değil, halkın demokratik yapılar da en önemli belirleyici olması gerektiği fikrinde dir.

“Üniversite öğrencilerinin eylemleri, eğer yasalara aykırıysa engellenmelidir” sorusuna öğrenciler genel eğilimlerinden farklı olarak cevap vermişlerdir. Öğrencilerin kendi ait oldukları grup ve demokrasi algıları arasındaki tutumlarını anlamlandırmak amacıyla sorulmuştur.

Azınlık ve öteki gibi farklı toplumsal grupları tanımlamak için kullanılan kavramların katılımcıların demokrasi algılarındaki eğilimi tanımlamak amacıyla 25. soru kullanılmıştır. Katılımcı öğrencilerin büyük kısmı tüm grupların temsil hakkı olması gerektiğine dair eğilim sergilemektedir. Katılımcıların % 29’unun eğilimi ise temsilin demokraside tüm gruplara inmesini gerekli görmemektedir.

Katılımcıların büyük bir bölümü farklı demokrasi algılarının, özünde demokrasiyi geliştirdiği konusuna olumlu yaklaşmaktadır.

Katılımcıların Demokratik Katılım Düzeyleri

Araştırma demokrasi ana başlığı altında gerçekleştirilmiştir. 193 katılımcıyla gerçekleştirilen çalışmada, katılımcıların demokratik katılım düzeyleri araştırmanın diğer merak nesnelere biridir. Siyasi parti, sivil toplum kuruluşu (STK), öğrenci hareketi ya da sendikal hareketlere katılım düzeylerini ölçmeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların 3 cevap seçeneğinden birisini seçerek durumlarını tanımları istenmiştir. Bu cevaplar, “üyesiyim”, “üyesi değilim” ve sempatanlık durumunu tanımlamak amacıyla sunulan “aktif olmayan üyesiyim” seçenekleridir. Öğrenci hareketi ve/veya sendikal hareketlere katılım oranı STK ve siyasi partilere oranla daha düşüktür.

Öğrencilerin demokratik araçlara katılımlarında çeşitli ilişkisel verileri vardır. 01 düzeyinde siyasi parti katılım düzeyleri ve öğrenci hareketi ve/veya sendikal hareketlere katılım düzeyleri arasında yüksek dereceli bir ilişkisellik saptanmıştır. Bu veri araştırmaya katılan, siyasi partilere üye veya aktif olmayan üyelerin yüksek bir ilişkisellik içinde kendilerini öğrenci hareketleri içinde tanımladıkları olarak yorumlanabilir. Sivil toplum kuruluşları ve siyasi parti katılımları arasında ise orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki durumu vardır. Türkiye’de düşük olan örgütlülük düzeyi, apolitize edilmiş üniversitelerdeki öğrenci katılımcıların dünyalarında da gözlemlenmektedir.

Medya Kullanım Düzeyi Ölçeği Verileri

Anadolu Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde uygulanan anket çalışmasında, öğrencilerin medya ve yeni medya kullanımlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş medya kullanım düzeyi ölçeği bulunmaktadır. Bu alt ölçek 12 sorudan oluşmaktadır. Alt ölçeğin amacı, araştırmaya katılımcılarından medya araçlarına güven, kullanım düzeyleri ve medya araçları kullanımları ile ilgili verinin toplanması amaçlanmıştır. Cronbach’s Alfa ile test edilen 12 sorunun güvenilirlik düzeyi .816’dır. Yüksek güvenilirliğe sahip bir veri toplama aracı olarak tanımlanabilir. 193 katılımcı bütün soruları yanıtlamıştır.

Araştırma katılımcılarının en çok bilgi-enformasyon sağladığı medya aracı olarak internet görülmektedir. Yeni medya ya da sosyal medya araştırmaya katılan öğrencilerin hayatlarındaki yerini anlamlandırmak açısından önemli bir değerdir.

Araştırma katılımcılarının % 77,2’si interneti en çok bilgi enformasyon sağladığı medya aracı olarak tanımlamaktadırlar. İnterneti sırasıyla % 9,8 ile televizyon % 7,3 ile kitap ve dergi, % 4,7 ile gazete ve % 1 ile radyo takip etmektedir. Katılımcı üniversite öğrencileri, yeni medya teknolojilerini, kendi iletişim süreçlerine büyük oranda eklemiş olarak görülmektedir.

İnternet kullanım açısından büyük bir tercih nesnesiyken aynı zamanda katılımcılar tarafından “en güvenilir” medya aracı olarak tanımlanmaktadır. Güvenilirlik söz konusu olduğunda üniversite öğrencilerin tercihleri yüzdesel anlamda değişmektedir. Katılımcıların % 41,5’i interneti en güvenilir medya aracı olarak tanımlamaktadır. Kitap ve dergi % 31,6 ile en güvenilir medya aracı sıralamasında 2. olurken, gazete % 17,1, televizyon % 6,2, radyo ise %1,6 ile en son sırada yer almaktadır. Basılı medya araçları toplamda %48,7’lik bir oranla katılımcılar tarafından güvenilir bulunmaktadır. Kullanım konusunda internetin büyük üstünlüğü varken, katılımcılar basılı medya araçlarını diğer tüm yeni ve eski medya araçlarına oranla daha güvenilir bulduklarını beyan etmişlerdir.

Araştırmamızda yeni medya kullanımını sorguladığımız “İnternet” kelimesi katılımcı öğrencilerin yeni medyayla olan ilişkilerinin tümünü içermektedir. Katılımcılar tarafından güvenilirlik açısından basılı medyadan daha az güvenilir olarak beyan edilen internet öğrenciler tarafından birçok farklı sebeple tercih edilmektedir. Bu tercih nedenlerinin değerlendirildiği bir diğer soruda ise öğrenciler birçok farklı tercihte bulunmuştur. Bilgi edinme % 39,4 ile internet kullanımındaki en önemli faktör olarak tanımlanmıştır. İletişim kurma %23,3 ile ikincidir. Vakit geçirme %9,8 sırasıyla, sosyalleşme %9,8, eğlenme %8,3 gibi yakın değerlerle yüzdesel dilimleri oluşturmaktadır. Öğrencilerin %4’üne tekabül eden 8 kişi ise internet kullanım nedenlerini alışkanlık olarak tanımlamaktadır.

Katılımcıların internet kullanım düzeylerini ölçmek amacıyla günlük ortalama internet kullanım süreleri saat bazında sorulmuş ve veriler değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 2,1 hiç internet kullanmamaktadır. Geriye kalan tüm katılımcıları 1 saat ve üzeri miktarlarda hergün internet kullanmaktadır. % 19,2 lik öğrenci grubu 5 saat ve üzeri internet kullanmaktadır. Araştırmaya katılan yaklaşık her 5 öğrenciden biri gününün en az beşte birinde internet kullanmaktadır. Günde ortalama iki saat internet kullananlar % 27,5 lik bir oranla en büyük internet kullanım süresi grubunu oluşturmaktadır.

Araştırma deneklerinin gazete kullanımlarında en önemli sebep %82,4 katılımcıya göre bilgi edinmedir. Çağdaşlarına oranla katılımcı öğrenciler tarafından güvenilir bulunan basılı medya araçlarından biri olarak gazeteler, kullanıcıların bilgi edinme amaçlı başvurduğu kaynaklar olarak görülmektedir. Diğer kullanım sebepleri ise % 4,7 ve %1 aralığında değişen değerler barındırmaktadır.

“Televizyonu kullanıcıların eğlenme, vakit geçirme odaklı kullandıkları söylenebilir. Bu iki seçenek katılımcıların %63,8’inin televizyon izlemekteki esas amaçları olarak tanımladıkları seçeneklerdir. Televizyon katılımcı öğrencilerin gözünde bir bilgi aracından çok eğlence, boş zaman kültürü, alışkanlık gibi kavramlar içinde tanımlandığı söylenebilir. Araştırmaya katılanların %11,9’u televizyon izlemelerini “alışkanlık” olarak tanımlamaktadır.

Basılı medya aracı olarak kitap ve dergiler katılımcılar tarafından %58 oranında bilgi edinme amacıyla kullanılmaktadır. %17,6’ya tekabül eden 34 katılımcı ise kitap ve dergileri “rahatlama” aracı olarak görmektedir. Araştırmada en yüksek oranda rahatlatma aracı olarak beyan edilen medya aracı radyo olarak tanımlanmıştır. Bir diğer rahatlatma aracı ise kitap ve dergiler olarak görülmektedir. Katılımcıların radyo kullanımlarında en önemli neden televizyonda olduğu gibi eğlenme ve vakit geçirme olarak görülmektedir. Bu nedenle televizyon ve radyo bilgi edinme amaçlarını kaybetmiş gibi görülmektedir.

Hiç internet kullanmadıklarını beyan eden 4 öğrencinin 3’ü Eğitim Fakültesi’nde biri ise Fen Fakültesi’nde öğrenim görmektedir. En yüksek internet kullanım oranı ise Fen Fakültesi’ndedir. 5 ve üzeri saat internet kullanan öğrenci sayısı fen fakültesinde okuyan katılımcılarda %25 civarındadır. Dağılımda çeşitli farklılıklar görülse de bu farklılıklar anlamlı bir farklılık yaratacak boyutta değildir.

Araştırmanın katılımcılarının % 42’si hiç radyo dinlememektedir. Günde 1 saat radyo dinleyenlerin oranı da % 42 dir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerin neredeyse tamamı radyoyu aktif olarak kullanmadıkları söylenebilir. Fakülte tabanında bakıldığında ise dağılım birbirine yakınlık göstermektedir. % 50 ile en yüksek radyo dinlememe oranı İletişim Fakültesi’nde okuyan öğrencilere aittir. Araştırmanın verilerine göre öğrencilerin bir kitle iletişim aracı olarak radyoyu çok düşük oranlarda kullandığı saptanmıştır. Radyonun araştırma yapılan grupta iletişimsel önemini yitirdiği düşünülmektedir.

Katılımcı deneklerin % 23’ü hiç televizyon izlememektedir. % 4’ü günde 5 saat ve üzeri sürelerde televizyon takipçiyken en büyük grubu günde 1 saat televizyon izleyen %35,5lik payla oluşturmaktadır. Fakülte bazında bakıldığında ise İletişim fakültesinde okuyan öğrencilerin %28’i hiç televizyon izlememektedir. Radyo istatistiğinde olduğu gibi televizyonu da en çok tercih etmeyen katılımcı öğrencinin olduğu öğrenci grubu iletişim fakültesi öğrencisidir.

Yazılı medya araçlarında katılımcı üniversite öğrencilerin takip düzeyleri televizyon ve radyoya oranla yüksektir. Öğrencilerin % 71,91’i günde 1 saat gazete okumaktadır. % 20 si ise hiç gazete okumamaktadır. Eğitim Fakültesi’nde bu oran % 26’ya çıkarken İletişim Fakültesi’nde okuyan öğrenciler % 14 gazete okumama oranı ile en çok gazete okuyan grubu oluşturmaktadır. Katılımcı deneklerin gazeteyi günde ortalama 1 saat ayrılacak bir iletişim aracı olarak gördükleri söylenebilir. Bir diğer yazılı medya aracı olarak kitap ve dergileri okuma süreleri günde ortalama 1,5 saat civarındadır. Katılımcıların %9,5’i hiç kitap okumadığını beyan etmiştir. Anket çalışmasında katılımcılar internetin ardından en yüksek kullanım oranına sahip medya aracı olarak kitap ve dergiyi işaretlemiştir. Katılımcı üniversite öğrencilerin kullanımları göz önüne alındığında en yüksek payı İnternet almaktadır. Yeni medya teknolojilerinin üniversite öğrencilerinin hayatlarında önemli bir yer elde ettiği söylenebilir. Yazılı basın araçları ikinci sırayı alırken, radyo en az kullanımı tercih edilen medya aracı olarak görülmektedir.

Sosyal Ölçek Verilerinin Değerlendirilmesi

Araştırmanın sosyo-ekonomik alt ölçeği araştırmaya katılan Anadolu Üniversitesi öğrencisi katılımcıların sosyal ve ekonomik durumlarını tanımlama amacıyla hazırlanmıştır. Toplamda 12 sorudan oluşan bu ölçek 193 katılımcıya uygulanmıştır. Araştırmanın sosyo-ekonomik alt ölçeğinin güvenilirliği Cronbach's Alpha ile test edilmiştir ve güvenilirliği .748 düzeyindedir. Sorulan soruların amacı katılımcıların cinsiyetleri, sosyo-kültürel yapıları, ekonomik düzeyleri hakkında bilgi sahibi olmaktır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %51,3 kadın ve %48,7'si erkektir. Araştırma rasgele deneklerde uygulanmamış, belirli sayıdaki anketler katılımcıların cinsiyetlerine eşit bir oranda uygulanmaya çalışılmıştır. Anket çalışmasının uygulandığı Anadolu Üniversite'sindeki fakültelerin tümünde seçilen deneklerin cinsiyet oranları yüzdesel olarak birbirine yakındır.

Sosyo kültürel bir faktör olarak öğrencilere doğum yerleri sorusu yöneltilmiştir. Araştırmanın katılımcıları arasında şehir merkezinde doğanlar tüm katılımcıların %68,4'ünü oluşturmaktadır. İlçede doğanların oranı %23,8, köyde doğanlar ise tüm katılımcıların sadece % 7,8'ine tekabül etmektedir. Türkiye'de 20010 nüfus sayımına göre toplam nüfusun %75'i kentlerde ve ilçelerde ikamet etmektedir. Kentli nüfusun sayısı sürekli artış göstermektedir. İl ve ilçelerin köylere oranda çok daha geniş imkânlarla sahip yerleşimlerdir. Fakültele göre ise Eğitim Fakültesi'ndeki katılımcıların % 11,6'sı köyde doğmuştur. Fen Fakültesi'nde bu oran % 1,6 İletişim Fakültesi'ndeki katılımcılarda ise % 10,5 civarındadır. Fen Fakültesi'ndeki öğrencilerin köyde doğum oranları Eğitim Fakültesi'ne ve İletişim Fakültesi'ne oranla düşük olduğu söylenebilir.

193 katılımcının 192'sinin anlamlı cevap verdiği anket sorusunda,% 91,7'si anadilini Türkçe olarak tanımlamaktadır. Yüzde %7,8 oranındaki 15 katılımcı ise başka bir anadili konuştuğunu belirtmiştir. Katılımcılar bu dilleri, Kürtçe, Zazaca, Azerice, Afganca, İngilizce olarak açıklamıştır. % 0,5 katılımcı ise soruya cevap vermemiştir. Fen Fakültesi'nde okuyan katılımcıların tamamı anadilini Türkçe olarak tanımlamıştır.

Anne baba eğitim durumlarının üniversite öğrencilerin algı dünyasına etki edebilecek sosyal alt yapılardan birini oluşturduğu düşünülmektedir. Eğitim hiyerarşisindeki annenin durumu ailedeki babadan büyük oranda düşük görülmektedir. Kadın ve erkeğin eşit eğitim seviyesine sahip olduğu durumlar tanımlanırken kadının erkekten daha iyi bir eğitim seviyesine sahip olması durumu ise nadir olarak görülmektedir.

Üniversite öğrencisi deneklerin anne ve babalarında okuyazar olmama ve yüksek lisans ve/veya doktora yapma oranları düşüktür. Katılımcıların annelerinin eğitim seviyeleri %48'lik bir oranda 8 yıllık ilköğretim seviyesindedir. Bu istatistiği lise mezunu olan anneler ve üniversite mezunu olan anneler sırasıyla takip etmektedir. Buna benzer bir yapı ise baba eğitim durumunda görülmektedir. Babalarda lise mezunu olanların sayısı ilkökul ve üniversite mezunlarından fazladır. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin babalarının annelerinden daha iyi eğitim durumunda oldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılan 193 öğrencinin 33'ü gelir getiren ek bir işte çalışmaktadır. Bu toplam oranın % 17'sine denk gelmektedir. Çalışan 33 öğrenciden 8'i ihtiyaçlarını karşılayamadığını beyan etmiştir. Çalışan öğrencilerin %45'i kısmen ya da tamamen ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Araştırmaya katılan ve gelir getiren ek bir işte çalışmadığını beyan eden 160 öğrenci ise tüm araştırmaya katılan deneklerin %83'ünü oluşturmaktadır. Çalışmayan öğrencilerin %44,3'ü kısmen ya da tamamen ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Öğrencilerin algılarını etkileyen önemli bir etken olarak ekonomik durum açısından katılımcıların % 44,6'sı sorun yaşamakta ve ihtiyaçlarını karşılamakta sıkıntı çekmektedir. Geriye kalan % 55,4'lük katılımcı ise ihtiyaçlarını karşılamakta sıkıntı çekmemektedir.

Katılımcı öğrencilerin akademik düzeyleri de farklılık göstermektedir. % 88'i en iyi bildiği yabancı dilin düzeyini orta ve yüksek düzeyde tanımlamıştır. %12'lik bir kesim bildikleri yabancı dilin seviyesini düşük olarak tanımlamaktadır. Akademik başarılarının bir diğer belirleyicisi olarak not ortalaması görülmektedir. Soruda 4'lük not sistemi kıstas alınmıştır. Ortalaması 1,99'dan düşük olan öğrencilerin sayısı 9'dur. Bu

yaklaşık olarak toplam katılımcı sayısının %5'ine karşılık gelmektedir. Katılımcıların akademik not sistemi baz alındığında başarılı üniversite öğrenci oldukları söylenebilir.

Demokrasi Algısını Etkileyen Cinsiyet Faktörü

Araştırmanın 26 sorudan oluşan demokrasi algısı alt ölçeği 99 kadın ve 92 erkek katılımcıya yöneltilmiştir. Cinsiyet faktörünün sosyal algıyı etkileyen faktörlerden biri olduğu söylenebilir. Katılımcıların cinsiyet farklılıklarının batı demokrasinin değerlerine karşı geliştirdikleri algıyı etkilediği görülmüştür. Parametrik olmayan çalışmada cinsiyetler arası değerleri ölçebilmek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Alt ölçek soruları içinde kadın ve erkek katılımcıların 4 soruya anlamlı farklılıkla cevap verdiği görülmüştür.

Tablo 1: Demokrasi Algısı Alt Ölçeği ve Cinsiyet Orta Değer Tablosu

Soru	Cinsiyet	N	Mean rank	Sum of ranks
Düşünceler, ancak demokratik düzenin yararına ise savunulabilir.	Kadın	99	105,54	10448,50
	Erkek	94	88,01	8272,50
	Total	193		
Demokrasilerde toplumda yer alan tüm gruplar temsil hakkına sahip olmak zorunda değildir.	Kadın	99	104,80	10375,00
	Erkek	94	88,79	8346,00
	Total	193		
Anayasalar referandumlarla halk tarafından değiştirilebilir	Kadın	99	88,79	8790,00
	Erkek	94	105,65	9931,00
	Total	193		
Demokrasilerde suçlular gerektiğinde idamla cezalandırılır.	Kadın	99	107,74	10666,00
	Erkek	94	85,69	8055,00
	Total	193		

Kadın Katılımcıların, erkek katılımcılara oranla 3 soruda daha demokratik bir algı düzeyinde oldukları saptanmıştır. Kadınlar düşünce özgürlüğü, eşit temsil hakkı, ve yaşama hakkı üzerinde erkeklere oranla daha demokratik bir algı düzeyinde oldukları söylenebilir. Erkek katılımcıların, kadın katılımcılardan demokratik eğilimlerinin yüksek olduğu 1 soru bulunmaktadır. "Anayasalar referandumlarla halk tarafından değiştirilebilir" sorusu, demokratik katılım, ilkesine ilişkin algıyı ölçmektedir.

Tablo 2: Demokrasi Algısı Alt Ölçeği ve Cinsiyet Orta Mann-Whitney U Tablosu

	Düşünceler, ancak demokratik düzenin yararına ise savunulabilir.	Demokrasilerde toplumda yer alan tüm gruplar temsil hakkına sahip olmak zorunda değildir.	Anayasalar referandumlarla halk tarafından değiştirilebilir	Demokrasilerde gerektiğinde cezalandırılır.	suçlular idamla
Mann-Whitney U	3807,500	3881,000	3840,000	3590,000	
Wilcoxon W	8272,500	8346,000	8790,000	8055,000	
Z	-2,233	-2,045	-2,180	-3,034	
Asymp. Sig. (2-tailed)	.026	.041	.029	.002	

Cinsiyet farklılıkları, “Düşünceler, ancak demokratik düzenin yararına ise savunulabilir”, “Demokrasilerde toplumda yer alan tüm gruplar temsil hakkına sahip olmak zorunda değildir”, “Anayasalar referandumlarla halk tarafından değiştirilebilir” soruları .05 düzeyinde anlamlı farklar yaratmıştır. “Demokrasilerde suçlular gerektiğinde idamla cezalandırılır” sorusu ise .01 düzeyinde anlamlıdır. Araştırma cinsiyet faktörünün katılımcıların demokrasi algılarında farklılıklara sebep olabildiğini göstermektedir. Araştırmaya katılan kadınların, erkeklere oranla daha fazla soruda yüksek demokrasi algısına sahip oldukları söylenebilir.

Demokratik Katılım Faktörü ve Demokrasi Algısı Alt Ölçeği

Demokrasi Algısı Alt ölçeği uygulanan 193 katılımcıya 3 sorudan oluşan demokratik katılım alt ölçeği uygulanmıştır. Bu sorular katılımcıların siyasi parti, STK ve öğrenci hareketlerine üyelik ya da sempatanlık durumları sorulmuştur.

Demokrasi algısı alt ölçeğinin verileriyle karşılaştırılan siyasi parti katılım düzeylerindeki farklılıklar 13 maddede demokrasi algısı ölçeğinde anlamlı farklılaşmalara sebep olmuştur. Kruskai- Wallis tablo 1 ve tablo 2'deki ilişki seviyeleri .05, .01 ve .001 seviyeleri arasında değişim göstermektedir. Demokratik araçlardan biri olan siyasi partilere katılım durumlarının, katılımcıların demokrasi algılarında farklılaşmaya sebep olduğu sonucu çıkmaktadır.

Öğrenci Hareketi veya Sendikal hareketlere katılımcıların üyelik düzeyleri 10 maddede demokrasi algısı alt ölçeği verilerinde anlamlı farklılıklara sebep olduğu saptanmıştır. Kruskai- Wallis ile test edilen grupların ilişki düzeyleri .05 ile .001 arasında değişmektedir. Öğrenci hareketi ve/veya sendikal hareketlere katılım demokrasi algısı düzeylerinde farklı etkilere sebep olmaktadır.

Üniversite öğrencisi katılımcıların STK (Sivil Toplum Kuruluşları)'na üye olma veya olmama durumları demokrasi algısı alt ölçeğinde 4 maddede anlamlı farklılaşmalara sebep olmaktadır. 4 maddenin tamamında .05 ilişki düzeyi saptanmıştır. STK'lara üye olmayan katılımcıların STK'lara üye olduğunu belirten katılımcılara oranla daha demokratik cevaplar verdikleri sonucuna veri analizi ardından ulaşılmıştır.

3 temel başlık altında öğrencilere sorulan demokratik katılım düzeyleri ile demokrasi algısı alt ölçeği verileri karşılaştırılmıştır. Siyasi parti, öğrenci veya sendikal hareket ve STK'lara katılım düzeylerinin demokrasi algısını etkileyen önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye'de ülke genelinde düşük olan örgütlülük düzeyi, araştırma katılımcıları arasında da düşüktür. Anlamlı farklılıklara sebep olsa da katılımcıların düşük katılım düzeyleri bu ilişkinin yönünü saptamak için yeterli görülmemektedir.

Yeni Medya ve Geleneksel Basılı Medya Karşılaştırmaları

“Demokrasilerde toplumda yer alan tüm gruplar temsil hakkına sahip olmak zorunda değildir” sorusu demokrasi ve eşit temsil hakkına ilişkin demokrasi algısını ölçmek amacıyla sorulmuştur. Uygulanan bağımsız örneklem T-testi değişkende 0.5 düzeyinde internet ve gazete kullanıcı değişkeni arasında ilişki saptanmıştır. Bilgi enformasyon aracı olarak en fazla interneti tercih eden katılımcılar, gazeteyi tercih eden katılımcılara oranla yüksek bir ortalama ile cevap vermiştir. İnterneti tercih eden katılımcıların eşit temsil hakkına ilişkin daha demokratik bir algıya sahip oldukları söylenebilir.

“Üniversite öğrencilerinin eylemleri, eğer yasalara aykırıysa engellenmelidir” sorusu demokratik katılım, demokratik hareket gibi basit demokratik özgürlükler üzerine katılımcıların algılarını ölçmektedir. Uygulanan test ile 2 maddede anlamlı düzeylerde, internet ve kitap-dergi değişkenleri arasında ilişki saptanmıştır. En çok bilgi-enformasyonu kitap ve dergi aracılığıyla elde eden kullanıcılar, internet kullanıcılarına oranla demokratik bir eğilim sergilemektedir.

Katılımcıların güvenilir buldukları medya araçları ile demokrasi algıları arasında t-testi uygulanmış ve .05 düzeyinde ilişkiler saptanmıştır. İnternet ve gazeteyi güvenilir bulan katılımcılar demokrasi algısı alt ölçeğinde 2 soruya anlamlı farklılıklarda cevaplamıştır. İfade özgürlüğüne ilişkin maddelerde interneti güvenilir bulan katılımcıların, basılı gazeteleri güvenilir bulanlara oranla daha demokratik cevaplar verdiği görülmektedir.

Tablo 3: Demokrasi Algısı Alt Ölçeği ile İnternet'i Güvenilir Bulan & Kitap-Dergi Güvenilir Bulan Kullanıcılar Arası Mean-Rank Tablosu

En güvenilir bulduğunuz medya aracı nedir ?		N	Mean rank	Sum of ranks
Demokrasi karşıtı düşünce eserlerini basılması yasaklanmalıdır.	internet	80	77,23	6178,00
	kitap - dergi	61	62,84	3833,00
	Total	141		
Birbirinden farklı demokrasi algıları, özünde demokrasiyi geliştirmektedir	internet	80	77,11	6169,00
	kitap - dergi	61	62,98	3842,00
	Total	141		

Tablo 4: Demokrasi Algısı Alt Ölçeği ile İnternet'i Güvenilir Bulan & Kitap-Dergi Güvenilir Bulan Kullanıcılar Arası Mann-Whitney U Tablosu

	Demokrasi karşıtı düşünce eserlerini basılması yasaklanmalıdır.	Birbirinden farklı demokrasi algıları, özünde demokrasiyi geliştirmektedir.
Mann-Whitney U	1942,000	1951,000
Wilcoxon W	3833,000	3842,000
Z	-2,177	-2,112
Asymp. Sig. (2-tailed)	.030*	.035*

Demokrasi algısı alt ölçeğinde internet ve kitap-dergiyi güvenilirliği .05 düzeyinde anlamlıdır. İfade özgürlüğüne ilişkin maddelerde interneti güvenilir bulan katılımcıların, kitap ve dergiyi güvenilir bulanlara oranla daha demokratik cevaplar verdiği görülmektedir.

Tablo 5: Demokrasi Algısı Alt Ölçeği ile İnternet Kullanım Düzeyleri Arasında Man-Whitney-U Tablosu

	Siyaset yalnızca demokrasiye inanan partilerin faaliyet alanı olmalıdır.
Mann-Whitney U	360,500
Wilcoxon W	1063,500
Z	-2,151
Asymp. Sig. (2-tailed)	.032*

Katılımcıların farklı medya araçlarını kullanım düzeylerinin demokrasi algısı alt ölçeğindeki değişkenlere etki ettiği görülmüştür. İnternet kullanımları günde 1 saat olanlar ile 5 saat ve üzeri kullananlar arasında .05 anlamlılık düzeyinde 1 maddede ilişki bulunmuştur. Bu ilişki "Siyaset yalnızca demokrasiye inanan partilerin faaliyet alanı olmalıdır" maddesinde bulunmuştur. İnternet kullanım oranı günde ortalama 1 saat olan katılımcılar 5 ve üzeri saat internet kullanan katılımcılara oranla daha demokratik algılara sahiptirler.

Tablo 6: Demokrasi Algısı Alt Ölçeği ile Basılı Gazete Kullanım Düzeyleri Arasında Orta Değer Tablosu

	Gazete	N	Mean rank	Sum of ranks
Demokrasilerde, iktidarın yeterli görülmediği durumlarda, ordu yönetime el koyabilir.	Hiç	37	75,09	2778,50
	1	141	93,28	13152,50
	Total	178		
Demokrasi, insanların özgür seçimlerle kendi liderlerini seçtikleri bir sistemdir	Hiç	37	103,66	3835,50
	1	141	85,78	12095,50
	Total	178		

Tablo 7: Demokrasi Algısı Alt Ölçeği ile Basılı Gazete Kullanım Düzeyleri Arasında Mann-Whitney-U Tablosu

	Demokrasilerde; iktidarın yeterli görülmediği durumlarda, ordu yönetime el koyabilir.	Demokrasi, insanların özgür seçimlerle kendi liderlerini seçtikleri bir sistemdir.
Mann-Whitney U	2075,500	2084,500
Wilcoxon W	2778,500	12095,500
Z	-2,033	-1,995
Asymp. Sig. (2-tailed)	.042*	.046*

Hiç gazete okumayan katılımcılar ile 1 saat okuyan katılımcılar arasında .05 anlamlılık düzeyinde ilişki saptanmıştır. Hiç gazete okumayan katılımcıların “Demokrasi; insanların özgür seçimlerle kendi liderlerini seçtikleri bir sistemdir” sorusuna daha demokratik cevaplar verdiği ölçülmüştür. “Demokrasilerde; iktidarın yeterli görülmediği durumlarda, ordu yönetime el koyabilir” sorusunda ise 1 saat gazete okuyanların cevapları daha demokratiktir.

Demokrasi algıları ve medya araçlarını kullanım amaçları arasında Mann-Whitnet U testi uygulanmıştır. İnternet kullanıcıları “Devlet tarafından tehlikeli bulunan görüşler üzerinde, akademik çalışmalar yapılması yasaklanmalıdır.” sorusuna kullanım amaçları açısından .05 anlamlılık seviyesinde farklı cevap vermiştir. İletişim kurma amacıyla interneti kullananlar, bilgi edinme amacıyla kullananlardan daha demokratik cevaplar vermiştir. Kitap-dergi kullanıcılarında ise; rahatlama amacıyla kitap ve dergiyi tercih eden katılımcılar, bilgi edinme amacıyla kullanan katılımcılardan .05 seviyesinde anlamlı bir biçimde yanıt vermiştir. Rahatlama amacıyla kitap ve dergiyi tercih edenler demokrasilerde cinsiyet eşitliği üzerine daha demokratik bir algıya sahiptir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada demokrasi kavramının belirli prototiplere sıkıştırılmamasına özen gösterilmiştir. Katılımcıların demokrasi algılarının bireyden bireye farklılık gösterdiği, farklı faktörlerin algıları şekillendirdiği çalışmada gözlemlenmiştir. Demokrasi algısını ölçebilmek adına geliştirilen ölçek her ne kadar batı demokrasi değerlerinin algısını ölçse de, çalışma batı demokrasisine ya da herhangi bir demokrasi stereotipine, öncelik ya da üstünlük atfetme çabasında değildir. Ölçülebilme mümkün kılmak amacıyla alan yazının genişliği göz önüne alınarak batı demokrasisi değerleri üzerinden ölçüm gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılara uygulanan sormaca ve derin mülakatların verileri, alan taraması bulgularıyla değerlendirilmiştir. Katılımcılar büyük oranda kent doğumlu, en az bir yabancı dil bilen, akademik olarak başarılı, eşit sayıda kadın ve erkek popülasyondan oluşan, Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde 4 yıllık programda öğrenim gören öğrencilerdir. Katılımcılar Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nin Fen, Eğitim veya İletişim fakültelerinde okuyan öğrenciler arasından eşit dağılımla seçilmiştir. Bir diğer ortak özellik ise ekonomik olarak sıkıntı yaşayan bir grup olmalarıdır. Düşük oranda katılımcı tüm yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir.

Katılımcıların % 72'si en çok bilgi-enformasyonu internet aracılığıyla elde etmektedir. Grup üyeleri televizyonu eğlence aracı olarak görürken, yeni medya teknolojilerinin iletişimsel dünyalarını büyük oranda ele geçirdiği söylenebilir. Katılımcıların ortalama 2,5 saati internette geçmektedir. Yeni medya teknolojileri katılımcılar büyük oranda kullanıldığı halde medya aracına güven sorunsalı yaşattığı söylenebilir. Üniversite öğrencisi olan katılımcılar söz konusu güvenilirlik olduğunda basılı medya araçlarına eğilim göstermektedirler. Yeni medya teknolojilerini kullanmayan grup üyeleri yok denilecek kadar azdır. Katılımcıların % 98'i günde 1 saat ve üzeri oranda yeni medya teknolojilerini kullanmaktadır. Türkiye genelinde yeni medyaya hızlı bir geçiş ve uyum süreci yaşandığı söylenebilir. Geleneksel medya araçları yeni medyalaşırken katılımcılar gibi pek çok alt grup üyesi yeni medyada, yeni pratikler yaratmıştır. Üniversite öğrencisi grubu, bu yeni medyanın yeni vatandaşları (netizen) arasında tanımlamak mümkün görülmektedir. Yapılan derin mülakatlarda iletişim platformlarının grup üyeleri arasında yeni medya kullanımında en önemli yeri işgal ettikleri görülmüştür. Bazı geleneksel medya araçları ise eklenilebilen yeni medya karşısında büyük oranda kullanım değerlerini kaybetmiş görülmektedir. Örneğin radyo kullanım düzeyleri katılımcılar arasında en düşük kullanıma sahip iletişim aracı olarak gözlemlenmiştir. Katılımcılar radyoyu neredeyse iletişim dünyalarından tamamen çıkarmış görülmektedir. Gazete ve dergi satış rakamları ortalamaları yaklaşık 40 yıldır değişmediği ve kitap satış rakamlarının çok düşük olduğu Türkiye'den seçilen katılımcıların üniversite öğrencisi olması, istatistiksel durumu değiştirememiş görülmektedir.

Araştırma katılımcıları yeni medyalaşan geleneksel medya kaynaklarını ulaşım kolaylığı sebebiyle tercih etmektedir. İletişim kurma, bilgilenme ve sosyalleşme, iletişim aracı tercihlerinde grubun karşılanmasını beklediği belirgin ihtiyaçlardır.

Demokrasi algılarının ölçülebilir sosyal değerler olduğu görülmüştür. Katılımcıların demokrasi algıları birbirinden farklı olmakla beraber, batı demokrasi değerlerine ilişkin, özgürlükçü eğilimli algıya sahip oldukları görülmüştür. Aynı zamanda demokrasi algılarını oluşturan çeşitli alt başlıkların da sorunlu demokratik eğilimlere sahip olabildikleri gözlemlenmiştir. Bu sorunlu alt başlıklar arasında temsil hakkı ve ifade özgürlüğü gibi alt başlıkların olduğu görülmektedir. Çalışmanın bu bulgusu 2011'de gerçekleştirilen "Türkiye'de demokrasi algısı" (Kemahlıoğlu & Keyman) çalışmasıyla örtüşmektedir. Bu tip sorunların farklı indekslerde sorunlu demokrasi olarak tanımlanan Türkiye demokrasisinin bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Türkiye'de egemen medyanın, demokratik paradigma üzerinde yarattığı bulanıklıktan, özellikle de 2011- 2012 yılları arasında sıklıkla yaşanan demokratik gel-gitlerin, katılımcıların tutarsızlığının nedenlerinden biri olduğu düşünülmektedir. Ana akım demokrasi paradigmasının, açılım, referandum, özerklik gibi kavramlarla tanıştığı 2000'li yılların başlarından beri büyük bir dönüşümde olduğu söylenebilir. Ne doğulu ne de batılı olan, kendine özgü dinamikler barındıran Türkiye'den araştırmaya katılan üniversite öğrencilerin batı demokrasisi değerlerine olan olumlu eğilimin geleceğin demokrasilerine ilişkin ipuçları barındırdığı söylenebilir. Katılımcıların toplumun geleceğinde rol alacak eğitimli bireylerden oluştuğunu unutmamak gerekmektedir. Sorunlu demokratik değerlerin; demokrasi eğitimi, eğitimin demokratikleştirilmesi, medya ve demokrasi gibi pek çok kavram ve değerlerin yeniden üretilmesiyle ortadan kaldırılabileceği düşünülmektedir. Yeni medya Türkiye'de araştırmanın katılımcısı olan üniversite öğrencileri gibi pek çok azınlık, alt grup, karşıt kültüre kendi medyalarını yaratabilme olanağı tanımaktadır. Demokrasi kültürü yeni medya araçları aracılığıyla Türkiye örneğinde yeni pratikler yaratmaktadır. Yeni iletişim düzeniyle beraber, demokratik algıların yeni pratikler ürettiği görülmektedir. Katılımcılarla yapılan derin mülakatlar katılımcıların, interneti eylem alanı olarak görme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Kamusal alan ve iletişimsel eylemin yeni bir kimlik kazanıp kazanamayacağı sorusu ise tarihin yanıtlayacağı bir soru olarak düşünülmektedir.

Eşitlik, özgürlük, adalet gibi insanın iyi olarak tanımlanan doğasına vurgu yapan demokrasi kavramı Türkiye'de pek çok kavram gibi sorun yaşamaktadır. Çalışma, batı demokratik değerlerine ilişkin algıyı pek çok faktörün etkilediğini ispatlayan, parametrik olmayan bir çalışmadır. Katılımcıların geleneksel basılı medya ve yeni medya araçlarının demokrasi algılarına olan etkileri karşılaştırılmıştır. Araştırmada birden fazla anlamlı ilişki saptanmıştır. Yeni medya araçlarının çeşitli katılımcıların demokrasi algıları üzerinde olumlu etkileri olduğu saptanmıştır. Yeni medya kullanım düzeylerindeki artış ise bazı değişkenlerde anti-demokratik eğilimin artmasına neden olmaktadır. Yeni medyanın ya da geleneksel medyanın demokrasi algılarına olumlu ya da farklı etkileri olduğunu söylemek için bulgular yetersizdir. Geleneksel basılı medya ve yeni medya araçlarının çeşitli koşullar altında katılımcıların demokrasi algıları üzerinde anlamlı farklılıklar ürettiği saptanmıştır. Disiplinler arası bir alan olan medya ve demokrasi algısı başlığında çalışma yapacak araştırmacılar için, uygulanmış yöntemin önemli bir başlangıç olduğu düşünülmektedir.

Özce, Türkiye'de güncel ve hararetli bir tartışma alanı olarak "demokrasi" alanına, toplumsal gerçeğimizden ve iletişimsel dünyamızdan soyutlanıp bakmanın imkansız olduğu düşünülmektedir. Araştırma bulguları bu kaniyi destekler boyuttadır. Yeni medya ve geleneksel basılı medya faktörleri gibi birçok faktör katılımcıların batı demokrasi algılarını etkilemektedir. Birey, toplumun en küçük parçası; toplumun en büyük yapbozlarından biri olan demokrasiyi kendi dünyasında şekillendirmektedir. Bu paradigma bize bireyin ve demokrasinin yaşamsal alanlarının ortak köklerden beslendiklerini düşündürmektedir.

KAYNAKÇA

- DİE (TÜİK) 1950-1955-1960-1965-1970-1975-1980-1985-1990-2000 Genel Nüfus Sayımı Sonuçları, Ankara
- Doğanay, A., Çuhadar, A., & Sarı, M. (2004). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin demokrasi anlayışlarına ilişkin algılarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu*, 20-21.
- Doğanay, A., Çuhadar, A., & Sarı, M. (2007). Öğretmen adaylarının siyasal katılımçılık düzeylerine çeşitli etmenlerin etkisinin demokratik vatandaşlık eğitimi bağlamında incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 50 (50), 213-246
- Eymen, E. (2007). *Spss 15. 0 Veri Analiz Yöntemleri*. İstatistik Merkezi Yayın No: 1.
- Fog, A. (2004). The supposed and the real role of mass media in modern democracy. *Unpublished manuscript*.
- Geray, H. (2003). *İletişim Ve Teknoloji; Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları*. Ankara: Ütopya
- Habermas, J. (2001). *İletişimsel Eylem Kuramı*. Çev. Mustafa Tüzel. İstanbul: Kabalıcı
- Habermas, J. (1998). *Sosyal Bilimlerin Mantığı Üzerine*. Çev. Mustafa Tüzel. İstanbul: Kabalıcı.
- Held, D. (1995). *Cosmopolitan Democracy: an agenda for a new world order*.
- Landman, T. (2007). Developing Democracy: Concepts, Measures, and Empirical Relationships. *Background paper prepared for the Ministry of Foreign Affairs of Sweden*.
- Macintosh, A. (2008). E-democracy and e-participation research in Europe. Brandt, L., Chen, H., Dawes, S., Gregg, V., Hovy, E. ve diğerleri. (Eds). *Digital Government. [electronic resource] : E-Government Research, Case Studies, and Implementation* içinde (ss. 85-102). Boston, MA : Springer US, 2008.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat
- Munck, G. L. (2003). Measures of democracy, governance and rule of law: an overview of cross-national data sets. *School of International Relations University of Southern California*.
- Kemahlıoğlu, Ö., & Keyman, F. (2011). Türkiye'de demokrasi algısı. Research Report. Istanbul Policy Center, Istanbul
- Sözlük, T. (2005). TDK. *TDK Yayınları*, 549.
- Yılmazkol, Ö. (2007). İnternette Cinsiyet ve Kimlik Sunumları: legato Web Sitesinin Web Analizi. der: *Özgür Yılmazkol. Medya Okumaları*. (1. baskı). Nobel.
- 7 Şubat 2012 tarihinde <http://www.irfanerdogan.com/makaleler4/habermas.pdf> adresinden erişildi.
- 1 Nisan 2013 tarihinde <http://www.internetarsivi.metu.edu.tr/tarihce.php> adresinden erişildi.
- 1 Nisan 2013 tarihinde <http://Infografik.Com.Tr/Dijital-Dunya/Turkiyedeki-İnternet-Kullanici-Sayisi/Http://Tr.Wikipedia.Org/Wiki/Uikeleregoreinternetkullanicisayisi/> adresinden erişildi.